

Sygn. akt V U 577/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2016 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Mirosława Molenda-Migdalewicz

Protokolant: star. sekr. sądowy Katarzyna Awsiukiewicz

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2016 r. w Legnicy

sprawy z wniosku A. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o umorzenie należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego

na skutek odwołania A. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

z dnia 21 kwietnia 2016 r.

znak (...)

oddala odwołanie

Sygn. akt V U 577/16

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 21 kwietnia 2014 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. odmówił wnioskodawcy A. M. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w kwocie 42.077,31 zł. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że A. M. jest osobą w wieku aktywności zawodowej. Prowadzi gospodarstwo domowe wspólnie z pełnoletnią córką K. M., która pobiera rentę rodzinną w wys. 1.354,23 zł netto. Wnioskodawca jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku. W grudniu 2014 r. otrzymał zasiłek specjalny z MOPS w kwocie 80,00 zł, a w marcu 2016 r. zasiłek specjalny w kwocie 69,00 zł. Wnioskodawca podejmuje się wykonywania prac dorywczych. W miesiącu styczniu 2016 r. uzyskał tego tytułu dochód w kwocie 100,00 zł. Stałe miesięczne wydatki związane z utrzymaniem mieszkania wynoszą ok. 270 – 280 zł i pokrywa je córka wnioskodawcy. Organ rentowy wskazał, iż umorzenie zadłużenia z tytułu wypłaconych z funduszu alimentacyjnego świadczeń alimentacyjnych jest instytucją nadzwyczajną, a zatem argumenty powoływane przez zobowiązanego powinny charakteryzować się tą samą cechą. Za umorzeniem mogą przemawiać wypadki niezależne od sposobu postępowania dłużnika bądź spowodowane działaniem czynników, na które wnioskujący nie może mieć wpływu. W ocenie organu, przytoczone przez wnioskodawcę okoliczności oraz zgromadzona w aktach sprawy dokumentacja wskazują, że sytuacja materialno-bytowa zobowiązanego jest trudna, biorąc pod uwagę brak możliwości finansowych, aby uregulować jednorazowo powstałe zadłużenie. Przesłanki umorzenia należności na rzecz funduszu alimentacyjnego nie wyczerpuje jednak fakt, że zadłużenie jest większe niż możliwości zarobkowe (aktualne dochody) osoby

zobowiązanej do alimentacji, co prowadzi do niemożności zaspokojenia wszystkich uzasadnionych potrzeb dłużnika. Niski standard życia również nie może stanowić podstawy do umorzenia należności funduszu alimentacyjnego. Wnioskodawca zaś nie wykazał, że zwrócenie należności nie jest możliwe. Przeciwnie –na podstawie zebranej w sprawie dokumentacji stwierdzono, że zobowiązany nie utracił możliwości zarobkowania, gdyż podejmuje się wykonywania prac dorywczych, a tym samym brak jest przesłanek do stwierdzenia, że A. M. trwale lub długookresowo utracił możliwość spłaty zobowiązania wobec funduszu alimentacyjnego w likwidacji. Wnioskodawca nie posiada przy tym orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub niezdolności do pracy. A zatem, tak długo jak długo istnieje obiektywna możliwość podjęcia zatrudnienia przez zobowiązanego, brak jest przesłanek do rezygnacji przez likwidatora z dochodzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego powstałych z tytułu świadczeń wypłaconych w zastępstwie zobowiązanego. Wskazując na powyższe, organ rentowy stwierdził, iż umorzenie zaległości wnioskodawcy w obecnej sytuacji byłoby przedwczesne. Powyższą decyzję ZUS wydał w oparciu o przepisy art. 68 ust. 1 w zw. z art. 63 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.jedn.: z 2015 r., poz. 114 z późn. zm.).

Od powyższej decyzji odwołanie wniósł wnioskodawca, domagając się jej zmiany poprzez umorzenie należności wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego powstałych na skutek realizowania w jego zastępstwie wypłaty świadczeń alimentacyjnych. W uzasadnieniu podał, że powodem powstania zadłużenia było jego uzależnienie od alkoholu, które sprawiło, że jego małżonka złożyła pozew o alimenty, które następnie –w jego zastępstwie– wypłacał na rzecz ośmiorga dzieci fundusz alimentacyjny. Wskazał, że obecnie jest 62-letnim mężczyzną, który prowadzi gospodarstwo domowe wspólnie z niepełnosprawną i niezdolną do pracy córką. Inna jego córka oraz małżonka zmarły. Pozostałe dzieci założyły rodziny i usamodzielnily się. On sam stał się jedynym opiekunem niepełnosprawnego pełnoletniego dziecka. Podał, że opieka na tym dzieckiem uniemożliwia mu podjęcie stałej pracy. Podobnie jak jego uzależnienie alkoholowe, które leczy, ale czasami ma nawroty tej choroby. Nadto, jest skazany wyrokiem karnym, co również utrudnia mu znalezienie zatrudnienia. Wraz z córką K. żyją na tzw. granicy egzystencji, utrzymując się z pobieranej przez tę córkę renty rodzinnej w kwocie 1.354,23 zł. Wnioskodawca podał, iż dla uznania rokowań co do możliwości uregulowania należności na rzecz funduszu alimentacyjnego należy brać pod uwagę takie elementy jak wiek, stan rodzinny, kwalifikacje zawodowe, rokowania zdrowotne. Zarzucił, że organ rentowy w jego przypadku okoliczności tych nie zbadał. Jego zdaniem, brak orzeczonej niezdolności do pracy czy obiektywne możliwości zarobkowania wysnute na podstawie faktu wykonywania incydentalnie prac dorywczych, nie mogą stanowić podstawy dla wydania decyzji, która w przyszłości może dotknąć także jego dzieci jako potencjalnych spadkobierców. Podał, iż o ile w interesie społecznym jest ażeby spłacić dług wobec Skarbu Państwa, to zasady współżycia społecznego stoją w sprzeczności z faktem, że dług, którego najprawdopodobniej nigdy nie zdoła uregulować, będą spłacać jego beneficjenci. Składając wniosek o umorzenie zadłużenia, chciałby się zachować w sposób właściwy w stosunku od swojej rodziny.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, wskazując na te same argumenty, co w zaskarżonej decyzji. Jego zdaniem, odwołanie nie wnosi żadnych nowych okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Dodatkowo zauważył, że trudna sytuacja socjalna wnioskodawcy może ulec poprawie np. w przypadku nabycia przez wnioskodawcę praw emerytalnych, na co sam wnioskodawca wskazuje w odwołaniu. Zdaniem organu, choroba alkoholowa nie stanowi podstawy do umorzenia należności alimentacyjnych. Należy tylko ubolewać, że wnioskodawca ma jej nawroty, które niestety odbywają się kosztem jego córki, z której renty się utrzymuje.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Od stycznia 1993 r. do kwietnia 2004 r. w zastępstwie zobowiązanego wnioskodawcy A. M. wypłacane były świadczenia z funduszu alimentacyjnego na rzecz jego ośmiorga dzieci: A., A., M., K., R., A., J. i E. M..

Od 1 maja 2004 r. organ rentowy nie wypłaca tych świadczeń z uwagi na postawienie funduszu alimentacyjnego w stan likwidacji.

Z tytułu wypłaty ww. świadczeń wnioskodawca posiada zadłużenie wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego na kwotę 42.077,31 zł.

W dniu 3 marca 2016 r. A. M. wystąpił do organu rentowego o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego, uzasadniając wniosek trudną sytuacją materialną i zdrowotną.

Decyzją z dnia 21 kwietnia 2016 r., zaskarżoną w niniejszej sprawie, ZUS Oddział w W. odmówił wnioskodawcy umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w kwocie 42.077,31 zł, wskazując w uzasadnieniu, iż opisana przez wnioskodawcę sytuacja oraz dokumenty przedłożone na jej poparcie nie stanowi przypadku szczególnie uzasadnionego i nie daje podstaw do umorzenia zadłużenia alimentacyjnego.

/bezsporne, a nadto akta ubezpieczeniowe wnioskodawcy/

Wnioskodawca A. M. ma 62 lata. Leczy się z powodu choroby alkoholowej, co do której czasami ma nawroty. Nadto, odczuwa bóle kręgosłupa oraz bóle kolana prawego – ma skoliozę, zwyrodnienia w odcinku lędźwiowym kręgosłupa i zmiany zwyrodnieniowe w kolanie prawym.

Wnioskodawca nie pracuje. Jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. Z zawodu jest ślusarzem. W 2007 r. ukończył kurs spawania. Czasami podejmuje się wykonania prac dorywczych. Ostatnio, tj. w styczniu 2016 r., uzyskał z tytułu takiej pracy dochód w wys. 100 zł. W grudniu 2014 r. wnioskodawca otrzymał zasiłek specjalny z (...) w kwocie 80 zł, a w marcu 2016 r. zasiłek specjalny w kwocie 69 zł.

A. M. nie posiada orzeczenia o całkowitej czy częściowej niezdolności do pracy. Nigdy też nie występował do ZUS o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Posiada jedynie orzeczoną lekki stopień niepełnosprawności.

Gospodarstwo domowe wnioskodawca prowadzi wspólnie z pełnoletnią niepełnosprawną córką K. M., która jest trwale całkowicie niezdolna do pracy. Ww. córka wnioskodawcy pobiera rentę rodzinną, która w połączeniu z częścią renty socjalnej wynosi 1.354,23 zł netto. Z renty tej pokrywane są opłaty związane z utrzymaniem mieszkania, które miesięcznie wynoszą ok. 270 – 280 zł. Mieszkanie, w którym mieszka wnioskodawca, należy do córki K. M.. Pozostałe dzieci wnioskodawcy założyły własne rodziny i usamodzielnily się.

Dowód: dokumenty zawarte w aktach ubezpieczeniowych wnioskodawcy, w tym: decyzja z

dnia 07.12.2015 r. o podjęciu wypłaty renty rodzinnej, zaświadczenie z (...) w

L. z dnia 18.03.2016 r., wyniki badań z dnia 24.03.2016 r., orzeczenie LO

ZUS z dnia 19.11.2015 r. dot. K. M., pismo z (...) w R. z dnia

15.03.2016 r.

przesłuchanie wnioskodawcy k. 34-34v, e-protokół z 14.09.2016 r. 00:03:54 i nast.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.jedn.: Dz.U. z 2015 r., poz. 114 z późn. zm.), w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

W orzecznictwie sądowym wskazuje się, iż szczególnie uzasadnione przypadki, o których mowa w cyt. wyżej przepisie, to sytuacje wyjątkowe, które powstały w wyniku wypadku losowego, niezależnie od zobowiązanego, w następstwie których jego sytuacja uległa takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich bieżących należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji. Katalog okoliczności związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego wnioskodawcy nie został określony w przepisach, ale niewątpliwie można tu wskazać: brak majątku, z którego możliwe byłoby dochodzenie od osoby zobowiązanej zobowiązania pieniężnego, ustalenie, że w przypadku zwrotu osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania, liczebność rodziny pozostającej na utrzymaniu zobowiązanego, wiek osoby zobowiązanej, zdarzenia losowe (choroba, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe itp.), powodujące szczególnie trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej.

W wyniku analizy materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszym postępowaniu Sąd doszedł do przekonania, iż w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi szczególnie uzasadniona przyczyna związana z sytuacją zdrowotną czy rodzinną zobowiązanego wnioskodawcy, która uzasadniałaby umorzenie należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych w zamian za zobowiązanego świadczeń alimentacyjnych. Z materiału dowodowego sprawy wynika, że wnioskodawca A. M. ma 62 lata i mimo tego, że jest zarejestrowany jako bezrobotny bez prawa do zasiłku, ma możliwości zarobkowania, o czym przekonuje chociażby fakt, że podejmował się już prac dorywczych, z których uzyskiwał dochód. Wymieniony z zawodu jest ślusarzem, a nadto ukończył kurs spawania. Posiadane przez wnioskodawcę kwalifikacje dodatkowo więc przemawiają na jego korzyść przy poszukiwaniu pracy. Zarobkowania nie uniemożliwia mu przy tym stan jego zdrowia. Jak wynika bowiem z dokumentów w postaci wyników badań rtg kręgosłupa lędźwiowego i kolan, wnioskodawca ma co prawda skoliozę lędźwiową lewostronną oraz zmiany zwyrodnieniowe w odcinku lędźwiowym kręgosłupa oraz w kolanie prawym, jednakże brak jest wiarygodnych dowodów na to, aby powyższe zmiany uniemożliwiły wnioskodawcy podjęcie pracy zarobkowej, a tym bardziej - aby czyniły go do tej pracy niezdolnym, czy to całkowicie, czy częściowo. Jak zresztą sam zobowiązany przyznał, nie występował do ZUS z wnioskiem o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Nie ma zatem podstaw do uznania, że ww. schorzenia, które powszechnie odtykają wiele osób, stanowią przeszkodę w podjęciu pracy przez wnioskodawcę. Podobnie, w ocenie Sądu, przeszkody takiej nie stanowi, a przynajmniej nie powinna stanowić, choroba alkoholowa wnioskodawcy, oczywiście pod warunkiem, że cały czas kontynuuje on leczenie i nie wraca do nałogu. Co zaś dotyczy wyroku karnego, to –w ocenie Sądu– okoliczność ta również nie powinna stanowić przeszkody w podjęciu zatrudnienia przez wnioskodawcę. Są bowiem prace, których wykonywanie nie wymaga posiadania przez pracownika wymogu niekaralności. I takich prac wnioskodawca winien poszukiwać, nie stroniąc przy tym od prac np. interwencyjnych czy innych tego rodzaju form zatrudnienia organizowanych przez Urzędy Miasta czy Gminy. Wnioskodawca nie podał nadto, kiedy i za co został skazany, a informacja taka niewątpliwie umożliwiłaby ustalenie, czy np. nie nastąpiło już zatarcie jego skazania, powodując przy tym odpadnięcie argumentu dotyczącego trudności w znalezieniu zatrudnienia. Odnosząc się zaś do twierdzeń odwołującego, że nie może podjąć pracy, nawet dorywczej, z uwagi na opiekę sprawowaną nad niepełnosprawną córką, wskazać należy, iż argument ten jest niewystarczającym do stwierdzenia braku możliwości zarobkowych zobowiązanego. A. M. nie wykazał bowiem, ani na jakie schorzenia cierpi jego córka, ani w jakim wymiarze wymaga opieki i dlaczego w tym zakresie nie może korzystać np. z usług opiekunki środowiskowej. W tym miejscu dodatkowo tylko wskazać można, że córka wnioskodawcy ma też rodzeństwo (sześcioro), które mogłoby pomóc ojcu w opiece, a on sam mógłby przecież podjąć zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy i łączyć je z opieką nad córką.

Zdaniem Sądu, powyższe okoliczności, w tym fakt, że wnioskodawca nie wykazał, aby ze względu na stan zdrowia, czy z uwagi na sytuację rodzinną, utracił możliwości zarobkowe, sprawia, że nie ma podstaw do uwzględnienia jego wniosku o umorzenie należności alimentacyjnych. Jak słusznie zauważył organ rentowy, umorzenie takich należności jest instytucją nadzwyczajną, która dla swej skuteczności wymaga istnienia nadzwyczajnych okoliczności. Przesłanki umorzenia należności na rzecz funduszu alimentacyjnego nie wyczerpuje fakt, że zadłużenie jest większe niż możliwości zarobkowe (aktualne dochody) osoby zobowiązanej do alimentacji. Nie stanowi jej także niski standard życia, albowiem samo uruchomienie środków z funduszu następowało przecież, gdy dłużnik nie posiadał majątku ani dochodów podlegających egzekucji. Nie bez znaczenia jest przy tym okoliczność, że sytuacja materialna wnioskodawcy

–choć obecnie bardzo trudna– w niedalekiej przyszłości może ulec poprawie, w szczególności gdyby wnioskodawca uzyskał np. prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy albo prawo do emerytury. Środki takie być może pozwoliłyby mu na uregulowanie choćby części długu. Dotychczas bowiem postawa wnioskodawcy była taka, że należności alimentacyjnych w ogóle nie regulował. Nie występował też do organu rentowego o rozłożenie zadłużenia na raty ani o odroczenie w czasie spłaty. Pamiętać przy tym należy, że przepis art. 68 ust. 1 cyt. ustawy nie służy do promowania osób, które swoją wcześniejszą postawą –ignorowaniem obowiązku utrzymania własnych dzieci– nie wykazywały odpowiedzialności w zakresie zapewnienia im niezbędnych środków utrzymania. A wnioskodawca, otrzymując decyzję o podjęciu przez fundusz alimentacyjny wypłaty świadczeń alimentacyjnych był pouczony, że świadczenia te mają charakter zwrotny, co oznaczało, że będą podlegać zwrotowi na rachunek funduszu wraz z 5% opłatą związaną z kosztami działalności funduszu. W tym czasie jednak wnioskodawca nie wykazywał zbytnej troski o zapewnienie utrzymania własnym dzieciom. Tym bardziej dziwi jego aktualna troska o to, by dzieci (beneficjenci świadczeń alimentacyjnych) nie dziedziczyły jego długu, co –jak stwierdził– było też głównym powodem wystąpienia przez niego ze stosownym wnioskiem. Powód taki jednakże w żadnej mierze nie może uzasadniać wniosku o umorzenie należności alimentacyjnych względem funduszu, który zrealizował za zobowiązanego jego obowiązki alimentacyjne wobec dzieci, a zaprezentowana w niniejszej przez skarżącego motywacja nie stawia go dodatkowo w korzystnym świetle.

Konkludując, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie wystąpiły żadne nadzwyczajne okoliczności związane z sytuacją zdrowotną czy rodzinną zobowiązanego, które uzasadniałyby uwzględnienie jego odwołania. Argumentem takim nie mogły też być przywołane w treści odwołania przez wnioskodawcę zasady współżycia społecznego. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych bowiem podstawę przyznania świadczeń/zwolnienia ze zobowiązań mogą stanowić tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego ze względu na to, iż prawo to ma charakter publicznoprawny, co wyklucza posiłkowanie się klauzulami generalnymi występującymi w prawie cywilnym (art. 5 k.c.) czy w prawie pracy (art. 8 k.p.) (por. wyrok SN z dnia 27 stycznia 2016 r., III UK 76/15, Legalis, wyrok SN z dnia 26 maja 1999 r., II UKN 669/98, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 597).

Z powyższych względów, Sąd -na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.- oddalił odwołanie wnioskodawcy, albowiem nie dostarczyło ono żadnych argumentów przemawiających za jego uwzględnieniem.